

lieventää toimiaan vetoamalla tutkimusaiheeseensa, Stalinin terroriin, joka oli hänet syvästi masentanut. On pateettista, että kokenut historiantutkija käyttää kyseistä selitystä valheellisen toimintansa oikeuttajana. Se herättää kysymyksen Figesin käsityksestä tutkijan ammattimaisuudesta. Sen sijaan että Figes pyrkisi mahdollisimman suureen objektiivisuuteen ja yrittäisi ymmärtää tutkimusaikakauden ihmisiä tiedostaen kuitenkin oman asemansa ja taustansa, hän rinnasti itsensä Stalinin uhreihin. Näin toimi tutkija, jonka kirjojen myynti on ollut huippuluokkaa ja joka on nauttinut arvostusta tekemästään työstä.

Ennenkuulumatonta Figesin jutussa on kuitenkin juristien osallisuus. Ilman kovia myyntituloloja historiantutkija tuskin haalii kokoon riittävää varallisuutta juristien hyödyntämiseen. Mikäli tällaiset käytännöt yleistyvät, eriarvoisuus vastaavissa kiistoissa lisääntyy. Ja vaikka nimettömät arvostelut eivät olekaan uusi ilmiö, internetin myötä tällaiset hankalasti valvottavat mutta paljon seuratut julkaisumuodot ja -kanavat ovat saavuttaneet

kokonaan uudet mittasuhteet. Perinteisten kirja-arvioiden kirjoittaja pyrkii paitsi antamaan potentiaalisille lukijoille tietoa ja näkemyksensä uudesta kirjasta, myös osoittamaan oman lukeneisuutensa ja asiantuntemuksensa. Nimettömissä arvioissa tämänkaltaisen hyöty on olematon, joten tarkoituksena on oltava mutkikkaammat. Valitettavasti ne antavat usein tilaa kilpailukeksisyyden synnyttämille tunteille, kateellisuudelle ja katkeruudelle.

Figesin tarina on surullinen ja hänen toimensa ovat täysin tarpeettomia. Tutkija lähti mukaan pikkumaiseen kilvoitteluun, jonka päämäärät eivät olleet tutkimuksen edistämiseksi, vaan kilpailijoiden kirjamyynnin huonontamisessa ja oman hännän nostamisessa. Näin hän kaivoi itselleen kuopan, josta nouseminen on vaikeaa, ellei mahdotonta. Jos laadukas tutkimus ei riitä pärjäämiseen, mikä sitten riittää? Vai onko paine kilpailuun keinoilla millä hyvänsä kuitenkin enemmän tutkijoiden itsensä korvien välissä? Stalin siihen tuskin kehottaa.

Riikka Nisonen-Trnka

Trifonan luostarin historiasta

Näyttely Kansallisarkistossa, Rauhankatu 17, Helsinki, 14.4.–31.5.2010

Maaailman pohjoisimman ortodoksisen luostarin perustajana (n. 1533) pidetään venäläistä munkki Trifon Petsamolaista. Suomessa Trifonia muistellaan erityisesti kolttakansan valistajana, kun taas venäläinen näkemys korostaa luostarin merkitystä Venäjän keskuvallan lujittajana, sotilaallisena tukikohtana ja taloudellisena keskuksena. Petsamon luostarin historia on synkkä; idän ja lännen törmäyksestä kertoo karvaasti

suomalaisen Pekka Vesaisen isku luostariin joulukuun lopulla 1581, jolloin 116 munkkia ja maallikkoa sai surmansa.

Vasta kolmesataa vuotta myöhemmin luostari jälleenrakennettiin. Se ehti toimia Suomenkin hallinnon alaisuudessa Tarton rauhasta aina talvisotaan asti. Vuonna 1940 luostarin igumeni Paisi (oik. Pavel Varlaamovitš Rjabov) ja munkkikokelas Fjodor Abrosimov pidätettiin syytettyinä vakoilusta vieraan vallan hyväksi. Kidutuksen jälkeen NKVD teloitetti heidät samana vuonna. Näyttelystä käy ilmi, että Abrosimov on

kanonisoitu pyhäksi 2003. Miksi Paisia ei ole kanonisoitu? Vastausta ei löydy näyttelystä.

Sen sijaan Trifon Petsamolaisen elämäkertaa ja luostarin vaiheita tutkinut igumeni Mitrofan Badanin on (2009) esittänyt, että syynä olivat Paisin ”munkille sopimattomat” aggressiiviset poliittiset mielipiteet. Näyttely on tervetullut katsaus Petsamon luostarin historiaan tämän päivän näkökulmasta, joskin suomalainen asiantuntemus sekä esimerkiksi Valamon luostarissa, Kuopion ortodoksisessa kirkkomuseossa ja Museovirastossa olevat aineistot olisivat ansainneet ainakin tulla mainituiksi. Nyt asiantuntijajayhteistyö loistaa poissaolollaan.

Kansallisarkiston aulassa on 31.5. asti esillä Murmankin maakuntamuseon tuottama ja Kansallisarkiston omista kokoelmista täydennetty näyttely, joka sen jälkeen kiertää maakunta-arkistoissa Mikkelissä, Oulussa ja Joensuussa.

Lisätiedot: www.arkisto.fi

Elina Kahla

Lähde

Igumeni Mitrofan Badanin (2009), *Prepodobnyi Trifon Petsengskii. Istoritšeskie materialy k napisaniju Žitija*. Sankt-Peterburg & Murmansk: ”Ladan”. 304 s.